

MAREK ŁYSKAWA

ETAPY ROZWOJU BUDOWNICTWA SPORTOWEGO W SZCZECINIE W XX WIEKU

1. Wstęp

Nieodłącznym elementem każdej aglomeracji miejskiej są obiekty sportowe. Ich walory środowiskowe – niezależnie od funkcjonalnych – uwarunkowane są estetyką rozwiązań architektonicznych oraz sposobem wkomponowania i zespolenia z otoczeniem. Można zatem powiedzieć, że obiekty sportowe stanowią nie tylko ważny element infrastruktury sportowej, ale także istotną część środowiska, w którym człowiek przebywa.

Gdyby prześledzić dzieje obiektów sportowych w Szczecinie w minionym stuleciu, można by wyróżnić kilka etapów ich rozwoju, zróżnicowanych ze względu na czas powstawania, zakres realizowanych inwestycji, źródła finansowania itd.

Pierwszy etap przypada na lata 1870–1918, tj. na czas od wojny francusko-pruskiej do zakończenia I wojny światowej. Jest to również okres powstawania i rozwoju szczecińskich stowarzyszeń turnerskich. Ruch turnerski, czyli gimnastyczny, którego twórcą w początkach XIX w. był niemiecki teoretyk i praktyk wychowania fizycznego Friedrich Ludwig Jahn (1778–1852), był ukierunkowany na wyrabianie tężyzny fizycznej i współzawodnictwo sportowe, ale także na kultywowanie tradycji starogermańskich, podniesienie dyscypliny społecznej i wzrost niemieckiej świadomości narodowej. Do praktyki społecznej wprowa-

dzany był w Niemczech w różnych okresach. Wprawdzie najstarsze i największe szczecińskie stowarzyszenie turnerskie – Stettiner Turnverein – założono w roku 1847, ale inne tego typu organizacje – nauczycielskie, kupieckie, uczniowskie, kobiece itd. powstawały w Szczecinie dopiero w latach siedemdziesiątych–osiemdziesiątych XIX w.¹ Z ich działalnością wiązało się tworzenie pierwszych szczecińskich obiektów sportowych. Obiekty te, to boiska turnerskie, powstające na placach publicznych i przy szkołach, wyposażane najczęściej siłami i za pomocą środków finansowych członków i sympatyków tego ruchu. Były to nie tylko boiska do gimnastyki, co może sugerować niemiecki termin *das Turnen*. Pozwalały także na uprawianie innych dyscyplin sportu: lekkiej atletyki, piłki ręcznej, nożnej itp. Trudno jest dokładnie określić, ile tych boisk funkcjonowało w Szczecinie do roku 1918. Hugo Rühl, główny publicysta szczecińskiego ruchu turnerskiego na przełomie XIX i XX w., młodszy od niego, piszący w okresie międzywojennym Richard Lindemann oraz publikujący swoje prace i wspomnienia już po II wojnie światowej rodowici szczecinianie – Ilse Gudden-Lüddecke i Hans Firzlaff, stwierdzają, że było ich kilkadziesiąt, wymieniając z nazwy tylko niektóre: Blüchersportplatz, Sportplatz Bismarckschule, Jahnsportplatz itd. Zgodnie też wskazują, że boiska te były podstawowymi obiektami sportowymi tamtych czasów².

Przełom XIX i XX w. jest także okresem tworzenia podstaw organizacyjnych nowożytnego sportu. Powstawały kluby i stowarzyszenia sportowe. Już od połowy XIX w. wprowadzano do szkół niemieckich obowiązek realizacji wychowania fizycznego. Zjawiska te pociągnęły za sobą konieczność budowy sal gimnastycznych. Budowano je ze środków państwowych i samorządowych najwcześniej przy szkołach średnich i wyposażano – zgodnie z zasadami ruchu turnerskiego – głównie w przyrządy gimnastyczne. Ich szczecińskim przykładem są sale gimnastyczne funkcjonujące m.in. w dzisiejszym Liceum Ogólnokształcącym nr 1 (Stadtgymnasium), Liceum Ogólnokształcącym nr 2 (Marienstifts Gymnasium) i gmachu Uniwersytetu Szczecińskiego przy ulicy Wielkopolskiej 15 (Bismarckschule).

---

¹ H. Rühl: *Entwicklungsgeschichte des Turners*. Leipzig 1908, s. 159.

² H. Rühl: *Stettiner Turnverein und die Leibesübungen in Stettin*. Stettin 1897; H. Firzlaff: *Stettiner Sport – Vereine und Sportplätze*, teil 1 und 2. Stettiner Bürgerbrief 1991, s. 14; Ilse Gudden-Lüddecke: *Sport und Sportstätten*, *ibidem*.

Rozpoczęto również budowę pierwszych krytych obiektów wielofunkcyjnych – hal sportowych. Spośród trzech takich budowli powstałych w Szczecinie do roku 1918, dysponentem dwóch było wspomniane już stowarzyszenie Stettiner Turnverein. Pierwsza hala, zbudowana z drewna w 1860 r., była usytuowana w rejonie dzisiejszej ulicy J. Malczewskiego. Nie przetrwała długo. Została całkowicie zniszczona w wyniku pożaru w roku 1865³. W roku 1900 to samo stowarzyszenie zrealizowało budowę nowoczesnej – jak na owe czasy – murowanej hali sportowej, którą po II wojnie światowej przekształcono w kino „Colosseum”. Wcześniej jednak w obiekcie tym istniała duża sala sportowa o wymiarach 40 x 25 m, dwie mniejsze sale gimnastyczne, kręgielnia, sala bilaradowa, pomieszczenia pomocnicze itp. Hala służyła głównie zajęciom sportowym, choć wykorzystywano ją także w innych celach. Odwrotnie niż rzecz się miała

z największą szczecińską halą widowiskowo-sportową, Zentrallhallen, zbudowaną w 1866 r. w miejscu, gdzie dzisiaj istnieje powstała już po II wojnie światowej Szkoła Podstawowa im. Króla Maciusia I. Wielka budowla kolistego kształtu z widownią na 2 tys. osób przeznaczona była początkowo głównie na widowiska cyrkowe i kabaretowe. Z czasem wykorzystywano ją również na koncerty, projekcje filmowe, wiece polityczne, a także widowiska sportowe, przede wszystkim zawody bokserskie i zapasy. Hala została całkowicie zniszczona w czasie II wojny światowej.

Szczecin, między innymi z racji swojego położenia, już na przełomie wieków XIX i XX był jednym z silniejszych ośrodków sportów wodnych w Niemczech. Najprężniej powstawały stowarzyszenia wioślarskie, których członkowie stopniowo tworzyli swoją bazę sportową. Centrum wioślarskie w Szczecinie stanowiła odrzańska wysepka Bielawka (Bleichholm), przylegająca do Wyspy Grodzkiej (Schlächterwiese) i położona naprzeciw Wałów Chrobrego (Hackenterrasse). Stawiano tam wioślarskie domki klubowe wraz z towarzyszącymi im hangarami i pomieszczeniami na łodzie wiosłowe. Podobne obiekty znajdowały się na wyspie Gryfii (Tirpitz Intel) oraz na Kępie Parnickiej (Silberwiese) w pobliżu szczecińskiego Dworca Głównego⁴. Założony w 1877 r. najstarszy

³ H. Blüemcke: *Festschrift zum 80. Stiftungsfest des Stettiner Turnvereins 1847–1927*. Stettin 1927, s. 83.

⁴ W. Kirstenmacher: *Rudersport in Stettin bis 1945*. Stettiner Bürgerbrief 1991.

szczeciński klub żeglarski Stettiner Yachtclub, cztery lata później, w roku 1881, wybudował na zachodnim brzegu głównego nurtu Odry, w Goławiu, w rejonie dzisiejszej ulicy Szkolnej, przystań jachtową i postawił okazały dom klubowy. Została ona rozbudowana w latach późniejszych. Do 1918 r. istniały w Szczecinie także inne przystanie, pod żadnym względem nie dorównywały jednak tej najstarszej.

Do wybuchu I wojny światowej pływacy szczecińscy rozgrywali zawody sportowe na Odrze. Niemniej istniały już kąpieliska miejskie, które wyposażano w urządzenia pływackie, np. kąpielisko na Parnicy – Parnitzbadeanstalt. Jego zagospodarowanie było dziełem członków klubu pływackiego Borussia, którzy przystosowali je głównie do nauki pływania. Podczas I wojny światowej, w roku 1916, z części tego kąpieliska wyodrębniono inne, o nazwie Garnisonbadeanstalt. Zagospodarowali je żołnierze garnizonu szczecińskiego, budując tutaj osobny basen dla niepływających, tor pływacki o długości 100 m, trzymetrową wieżę do skoków i jednometrową trampolinę. Kąpielisko to przetrwało do roku 1931 jako ośrodek treningowy i miejsce nauki pływania, zanim kres położyło mu wzrastające szybko zanieczyszczenie wody, będące następstwem rozwoju portu szczecińskiego oraz nasilającego się ruchu statków i barek⁵. Lukę tę wypełniły częściowo, ciesząc się od przełomu XIX i XX w. coraz większym zainteresowaniem mieszkańców miasta, dwa inne kąpieliska – wówczas jeszcze niezagospodarowane. Jedno położone w jego części północno-zachodniej nad jeziorem Głębokie (Glambecksee) i drugie – w części południowej, usytuowane nad Odrą Zachodnią czyli Regalicą – Dziewoklicz (Jungferberg). Ich pełne zagospodarowanie przypadło na okres międzywojenny. W latach 1894–1901 przy Placu Orła Białego (Rossmarkt) powstał jedyny wówczas w mieście kryty obiekt kąpielowy – Stettiner Hallenschwimmbad – znany później pod nazwą Łaźni Miejskiej. Początkowo spełniał funkcje kąpielowo-lecznicze, ale posiadał dwa niepełnowymiarowe – patrząc ze sportowego punktu widzenia – baseny pływackie: mniejszy – o wymiarach 16 x 9 m i głębokości 0,7 m oraz większy – 22 x 20 m, o głębokości od 1 do 3 m. Stworzyło to możliwość przystosowania ich w latach następnych do celów sportowych.

---

⁵ Archiwum Państwowe w Szczecinie, sygn. 71(63.873), Stettiner Sportstätten 1930. Bericht des Stettiner Sportamtes für 1920 bis 1929 von Stadtrat Dr Lindemann, s. 8–15.

Do roku 1918 tworzone w Szczecinie bazy sportowe także dla innych dyscyplin sportu. Najpopularniejszy sport – piłka nożna – uprawiany był wszędzie, ale własne obiekty sportowe, zazwyczaj w obrębie koszar, miała policja i wojsko. Oprócz gimnastyki i piłki nożnej uprawiano tam piłkę ręczną, lekką atletykę i boks. W roku 1906 powstał najstarszy szczeciński klub tenisowy Tennis-Turnier-Club i zaczęto rozbudowę kortów tenisowych przy dzisiejszej alei Wojska Polskiego (Falkenwälderstrasse). W okresie zimy, na zamrzniętych jeziorach Głębokie i Dąbie, przygotowywano lodowiska, grano w hokeja i uprawiano łyżwiarstwo, a na narciarstwo i saneczkarstwo wykorzystywano stoki Lasku Arkońskiego (Eckerberger Wald) oraz Puszczy Bukowej. Na ten okres przypada również oddanie do użytku biegnącego wzdłuż alei Wojska Polskiego pierwszego, 400-metrowego odcinka drogi dla rowerów, której potrzebę można było dostatecznie docenić dopiero w drugiej połowie XX stulecia.

O ile okres do 1918 r. można nazwać etapem budowania fundamentów infrastruktury sportowej miasta, o tyle lata 1919–1939, które należy uznać za etap drugi, były czasem jej znacznego rozwoju. O postępie zadecydowały m.in. dwie sprawy: przychylna polityka inwestycyjna władz miejskich, nastawiona na rozbudowę terenów rekreacyjnych i sportowych, stanowiących ważny element zabudowy architektonicznej, oraz rozszerzenie możliwości finansowania inwestycji. W pierwszym wypadku dążono do zagospodarowania poszczególnych dzielnic miasta, m.in. wykorzystując naturalne możliwości terenowe i wspierając funkcjonujące tam stowarzyszenia sportowe, w drugim – stwarzano bodźce inwestycyjne, uruchamiając środki budżetowe i samorządowe oraz kredyty bankowe, które uzupełniały fundusze stowarzyszeń. O ile do roku 1919 ze środków miasta finansowano jedynie niektóre inwestycje szkolne, o tyle w latach następnych ze środków miejskich dofinansowywano każdą inwestycję stowarzyszeń sportowych w wysokości 1/3 ogółu kosztów. Na przykład w latach 1920–1928 wartość obiektów wybudowanych w Szczecinie przez stowarzyszenia sportowe wynosiła nieco powyżej 900 tys. RM (Reichsmark), przy czym ok. 302 tys. pochodziło ze środków własnych, ok. 293 tys. z kredytów, a dofinansowanie z Urzędu Sportowego miasta (Sportamt) wyniosło ponad 296 tys. RM⁶. W taki sposób powstały obiekty sportowe i rekreacyjne w Parku

---

⁶ *Ibidem.*

Kasprowicza (Quistorppark), w nowo powstającej dzielnicy Pogodno (Westend), w Lasku Arkońskim, na Grabowie (Grabow), na Pomorzanych (Pommensdorf) i inne.

Niezależnie od wspierania przedsięwzięć stowarzyszeń sportowych, władze miasta realizowały także własny plan inwestycyjny. Znaczące z punktu widzenia interesów miasta i społeczeństwa było zagospodarowanie kąpielisk miejskich i przystosowanie ich do rozgrywania zawodów sportowych. Uczyniono to na jeziorze Głębokim w latach 1925–1926, na Dziewokliczu w latach 1932–1935, na Arkonce (Martinsee) w okresie 1930–1931 oraz na Gontynce (Grüne Wiese) w połowie lat trzydziestych. Szacowano, że to ostatnie kąpielisko, ze względu na swoje centralne położenie, umożliwiało dogodny dostęp około 80 tys. mieszkańców miasta.

Po dojściu Hitlera do władzy w 1933 r. zaczęto przywiązywać jeszcze większą wagę do rozwoju kultury fizycznej. Silne ciałem i duchem społeczeństwo było nazistom niezbędne do realizacji ich strategicznych, agresywnych zamierzeń. Nastąpił znaczny wzrost nakładów finansowych na tę dziedzinę życia społecznego i rozbudowano infrastrukturę sportową.

Na koniec 1938 r. Szczecin posiadał około 120 obiektów sportowych, w tym 8 stadionów z widownią i 400-metrową bieżnią okólną oraz około 30 placów sportowych umożliwiających uprawianie sportów trawiastych⁷. Reprezentacyjnym był Stadion Miejski w Lasku Arkońskim, noszący imię Richarda Lindemanna. Dzisiejszy stadion Pogoni zbudowano w latach 1923–1926 i nazwano imieniem Hugo Rühla (Rühlkampfbahn). Stadion należał do Stettiner Turnvereins. Największe przedsięwzięcie inwestycyjne tego okresu – zabudowę wzgórza Deutscher Berg, w sąsiedztwie szpitala przy ulicy Unii Lubelskiej, wraz z budową stadionu na 55 tys. miejsc, przerwał wybuch II wojny światowej.

W zachodniej dzielnicy Szczecina – Westend (Pogodno) wybudowano kompleks sportowy wraz z torem kolarskim (Städtische Radrennbahn Stettin – Westend). Jego budowę rozpoczął i oddał tor do użytku w 1925 r. Niemiecki Związek Kolarski, lecz dokończyły ją władze miejskie i przejęły obiekt w ad-

---

⁷ M. Mendak: *Obiekty sportowe w Szczecinie w latach 1918–1939*. Szczecin 2004, s. 68 (praca magisterska).

ministrację w roku 1929. Był to jeden z reprezentacyjnych obiektów sportowych miasta. Rozbudowano również do liczby 10 placów do gry korty tenisowe przy alei Wojska Polskiego. Na wyspie Gryfii i w kanałach portowych powstało 9 przystani żeglarskich. Na Bielawce i na Regalicy urządzono 11 nowych przystani wioślarskich. W Parku Kasprowicza zbudowano tor saneczkowy o długości 400 m, a w Lasku Arkońskim – 700-metrowy. Bardzo korzystnie kształtowała się też dynamika wzrostu sportowej powierzchni użytkowej przypadającej na jednego mieszkańca miasta. Wykazywała ona wartości stale wzrastające: 0,38 m² w roku 1920, 1,75 w 1929 i przeszło 3 m² w 1939⁸. W powojennym Szczecinie wskaźnik ten był zawsze o połowę mniejszy.

Wojna zrujnowała zabudowę miasta w 70%. „Szerokie ulice poprzecinane rowami i barykadami, wypalone domy i zwały rumowisk zalegające całe dzielnice, zaminowane parki, powalone mosty (...) Szczególnie przerażała martwa cisza panująca wśród zgłiszczy wielkiego, wyludnionego miasta” – tak opisał swoje wrażenia po przybyciu do Szczecina pierwszy prezydent miasta Piotr Zaremba⁹.

Władze miasta stanęły wobec nowej rzeczywistości politycznej, ale przede wszystkim wobec konieczności odbudowy. Na lata 1947–1949 ogłoszono wprawdzie trzyletni plan odbudowy gospodarczej, ale w Szczecinie przywracanie do użytku zabudowy sportowej przeciągnęło się znacznie i obejmowało lata 1945–1956. I właśnie ten okres, zakończony w Polsce ważnym wydarzeniem politycznym (Październik’56), należałoby przyjąć jako kolejny etap tworzenia infrastruktury sportowej miasta.

W tym czasie nie zbudowano w Szczecinie żadnego nowego obiektu sportowego. Wprost przeciwnie – niektóre z istniejących wyeksploatowano lub zdewastowano w takim stopniu, że dalsze ich użytkowanie było niemożliwe lub w znacznym stopniu ograniczone. W takiej sytuacji w 1946 r. znalazły się cztery spośród pięciu obiektów uznanych przez Miejski Urząd Wychowania Fizycznego i Przystosowania Wojskowego za główne: kąpieliska – Głębokie

---

⁸ Archiwum Państwowe w Szczecinie, sygn. 71(63.873). Stettiner Spotrstätten 1930...

⁹ P. Zaremba, H. Orlińska: *Urbanistyczny rozwój Szczecina*. Szczecin 1969, s. 89.

i Arkonka, tor kolarski i korty tenisowe¹⁰. Jedynie Stadionowi Miejskiemu w Lasku Arkońskim zdołano zapewnić ciągłość użytkowania.

Etap odbudowy to okres przewycięzania powojennych zniszczeń i chaosu, przywracania sprawności obiektom sportowym, głównie sposobami gospodarczymi i czynami społecznymi – z reguły na krótką metę, poszukiwanie klubów sportowych, które zgodziłyby się przyjąć w dzierżawę obiekty sportowe jedynie za obowiązek doprowadzenia ich do porządku i utrzymywania w stanie używalności. Był to też okres spontanicznego pozyskiwania środków na kulturę fizyczną, uchwalania i nierealizowania planów oraz wieloletnich „poślizgów” inwestycyjnych. Znamienne są tutaj liczne przykłady. Między innymi w roku 1949 delegacja ważnych osobistości szczecińskich przedstawiła w Warszawie plany dokończenia budowy stadionu przy ulicy Unii Lubelskiej i uzyskała ich zatwierdzenie wraz z trzymilionową dotacją na rozpoczęcie robót. Dalsze 10 milionów ówczesnych złotych dołożyły władze miejskie Szczecina. Powołano honorowy komitet budowy stadionu, zaangażowano przedstawicieli wszystkich kół społecznych, otwarto konto budowy, wykonano roboty pomiarowe, załatwiono dziesiątki innych spraw – i wówczas się okazało, że budowa nie może być zrealizowana, bo uszczupliłoby to tereny Fabryki Motocykli „Junak”. W charakterystyczny sposób przebiegała również odbudowa stadionu Kolejarka – późniejszej Pogoni. Była to jedyna sportowa budowla szczecińska wprowadzona do planu sześcioletniego na lata 1950–1955. Oddanie stadionu zaplanowano na pierwszą połowę 1953 r. Tymczasem plan sześcioletni się skończył, a stadion w dalszym ciągu nie był gotowy. Podobne przykłady można by mnożyć.

Kolejny, czwarty etap rozwoju budownictwa sportowego w Szczecinie przypadł na okres 1956–1989. Lata te charakteryzowały m.in. dwie cechy: 1) istnienie Państwowego Przedsiębiorstwa „Totalizator Sportowy”, utworzonego w grudniu 1955 r., podległego Głównemu Komitetowi Kultury Fizycznej i przeznaczającego w całości swoje dochody na sport i inwestycje sportowe, oraz 2) bardzo zróżnicowane rozmiary inwestowania w poszczególnych okresach tego etapu, mające ścisły związek ze stanem gospodarki państwa. Po roku

---

¹⁰ M. Łyskawa: *Rozwój budownictwa sportowego w Szczecinie w XXV-leciu PRL*. Poznań 1971, s. 9 (praca magisterska).

1956 w Szczecinie zostały stworzone warunki organizacyjne i finansowe sprzyjające sportowemu zagospodarowaniu miasta. Dla administrowania obiektami sportowymi utworzono Wojewódzki i Miejski Ośrodek Sportu, Turystyki i Wypoczynku, natomiast środków inwestycyjnych dostarczał budżet państwa, samorząd lokalny, Totalizator Sportowy oraz fundusze związków zawodowych, zrzeszeń sportowych, organizacji społecznych i zakładów pracy. Jednakże po 1960 r. wystąpiły problemy innej natury. Środki na budownictwo przyznawały władze centralne, ale by rozpocząć inwestycję, należało uzyskać z planu wojewódzkiego tzw. limit inwestycyjny. Limity te były ciągle za niskie, a to oznaczało z reguły utratę części kredytów inwestycyjnych. Tak było m.in. w Szczecinie w latach 1961–1965. Przyznane ze środków Totalizatora kredyty na budownictwo sportowe w wysokości 52 mln zł musiały być obniżone o połowę, ponieważ limit inwestycyjny przewidziany był jedynie do wysokości 26,2 mln zł¹¹.

Od roku 1970 nakłady inwestycyjne na budownictwo sportowe w Polsce, w tym także w Szczecinie, systematycznie malały. Gdyby przyjąć za 100 wysokość nakładów inwestycyjnych w Polsce w 1966 r., to w latach 1970, 1971 i 1972 wynosiły one (kolejno): 42,3; 22,4 i 46,8¹². Wprawdzie w okresie 1973–1975 wskaźnik ten osiągnął ponownie wartość powyżej 100, ale był to wzrost chwilowy. W latach następnych, do roku 1980 i później, sytuacja polityczno-społeczna i gospodarcza kraju była coraz trudniejsza.

Okres 1956–1989, pomimo rozlicznych trudności, przyniósł jednak miastu szereg nowych obiektów lub modernizację już istniejących. Z mozołem, ale oddano do użytku wszystkie kąpieliska miejskie, odbudowano i unowocześniono główne stadiony, utworzono centralną bazę żeglarską nad jeziorem Dąbie, urządzono ośrodki wioślarsko-kajakowe i zbudowano tor regatowy na Kanale Odyńca, powstało szereg szkolnych obiektów sportowych, zbudowano kilka basenów pływackich, Lodogryf, Wojewódzki Dom Sportu, zmodernizowano korty tenisowe i tor kolarski. Baza sportowa miasta pozostawała jednak ciągle niezadowolająca.

---

¹¹ M Łyskawa: *Polityka inwestycyjna PRL w dziedzinie kultury fizycznej w latach 1945–1975*. Poznań 1983, s. 65 (rozprawa doktorska).

¹² *Ibidem*, s. 70.

Na dziesięć ostatnich lat XX w. – po obradach Okrągłego Stołu oraz przeobrażeniach społeczno-politycznych i gospodarczych w Polsce – przypadł kolejny etap rozwoju szczecińskiego budownictwa sportowego. Należałoby go raczej nazwać etapem znoju, a nie rozwoju. Cechował się stale pogłębiającym się brakiem środków finansowych na kulturę fizyczną, w tym także na inwestycje. Biorąc pod uwagę realną wartość pieniądza, środki finansowe na kulturę fizyczną w 1999 r. były siedmiokrotnie mniejsze niż w 1989¹³.

Środki z Totalizatora Sportowego, przeznaczone głównie na budownictwo sportowe, od 1994 r. zostały zmniejszone do wysokości 20% zysków przedsiębiorstwa. Mimo to dzięki nim można było jeszcze czegoś dokonać w szczecińskich inwestycjach sportowych. W latach 1999–2000 dofinansowano modernizację toru kolarskiego, przebudowę Ośrodka Sportów Wodnych „Wenecja”, modernizację oświetlenia na stadionie Pogoni, hali sportowej Politechniki Szczecińskiej oraz w decydującym stopniu sfinansowano budowę stadionu lekkoatletycznego przy ulicy Litewskiej. Ponadto – jakby na domiar złego – kulturę fizyczną sprowadzono do poziomu „wicesortu” w Ministerstwie Edukacji Narodowej i Sportu. Nastąpił nawrót do lat 1946–1948, kiedy to w ramach Ministerstwa Obrony Narodowej, całkowicie od niego uzależniony, istniał Państwowy Urząd Wychowania Fizycznego i Przynależności Wojskowej.

Do roku 2000 pojawiały się czasami w Szczecinie interesujące inicjatywy urbanistyczne. Działające tutaj Stowarzyszenie Urbanistów Polskich przeprowadziło konkurs na projekt zagospodarowania Parku Arkońskiego. Po ocenie 19 prac zwyciężyli architekci z Zielonej Góry. Ich projekt zachował historyczny układ parku z jego najważniejszymi elementami i powiązaniem z Laskiem Arkońskim i Puszcą Wkrzańską. Nawiązano do angielskich doświadczeń i tradycji tworzenia parków podmiejskich. Projekt zakłada m.in. wybudowanie palmiarni, odtworzenie w centralnej części parku restauracji, którą dawniej odwiedzali szczecinianie (ma ona nosić nazwę Lipowy Dwór), przewiduje się powstanie kompleksu obiektów sportowych ze stadionem, kortami tenisowymi, boiskami do gier zespołowych. Będzie także wypożyczalnia rowerów i kajaków

---

¹³ „Kurier Szczeciński” 2000, 277.

---

oraz kompleks usługowy¹⁴. Pozostaje tylko jedna wątpliwość. Biorąc pod uwagę stan środków inwestycyjnych miasta, park ten zapewne powstanie nieprędko.

**DIE ENTWICKLUNGSABSCHNITTE DES BAUS
VON SPORTSTÄTTEN (SPORTANLAGEN)
IN STETTIN IM 20. JAHRHUNDERT**

Zusammenfassung

Sportanlagen sind untrennbar mit den Ballungszentren jeder größeren Stadt verbunden. Sie sind auch ein wesentlicher Teil menschlicher Lebensräume. Wenn man die verschiedenen Kriterien – zeitlich, finanziell, baulich usw. – in Erwägung zieht, kann man in Stettin in den Jahren 1901–2000 einige Etappen im Bau von Sportanlagen unterscheiden:

- die Etappe der Schaffung von Grundlagen für den Sportstättenbau bis zum Jahre 1918,
- die Vorkriegsentwicklung von 1919–1939,
- die Periode der Überwindung der Kriegszerstörungen von 1945–1956,
- die Nachkriegsperiode des Neubaus und der Entwicklung des Sportanlagenbaus 1957–1989 sowie anschließend eine Periode kleinerer Kapitalanlagen (Investitionen) im Bereich des Sportstättenbaus (1990–2000).

Übersetzt von Gisela Schussdziara

---

¹⁴ „Głos Szczeciński” 2001, 51.